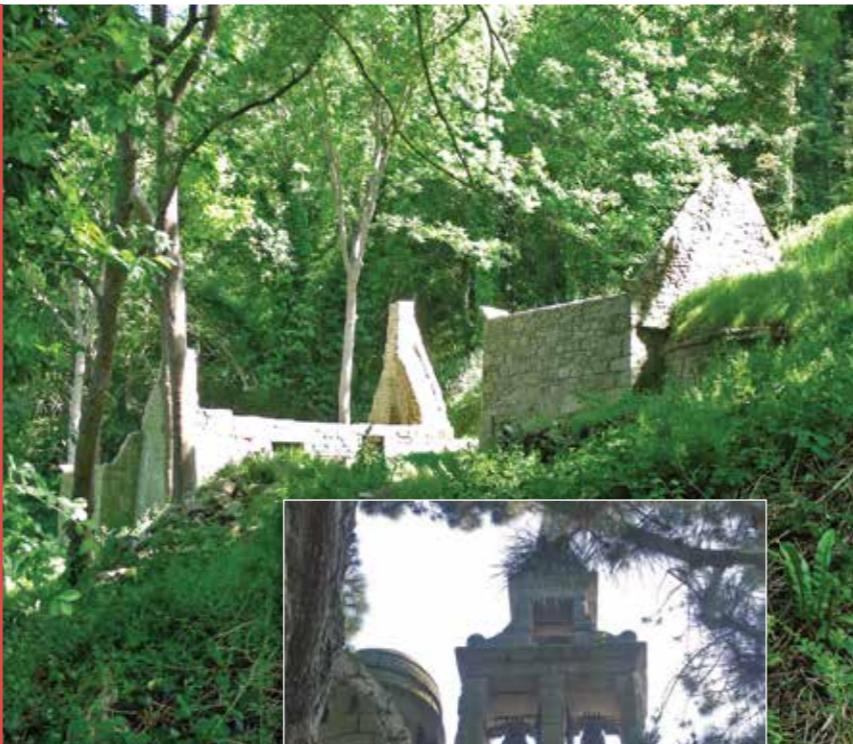

Bugale ar Yeoded

Labourat evit an istor, ar glad hag ar brud

Aet e on re bell ganti moarvat er pennad all diwar-benn ar Yeoded [p. 14-15] : dre chañs e vo dislavaret fin an destenn-se rak krog eo tud ar gêriadenn da dihuniñ. Dao war ma beg, ha laouen ! Daou vloaz zo, d'ar 14 a viz Genver 2015, e oa bet ganet Bugale ar Yeoded a-benn ar fin, ur gevredigezh zo he fal ober war-dro istor, glad ha brud ar Yeoded, ar gêriadenn anezhi 8 000 bloaz a istor, e-kichen Lannuon. Bet on o toullañ kaoz gant he frezidant, Andre-Yvon Le Baron. Petra zo bet graet ha perak ? Petra zo war ar stern hag evit pegeit ? Pe soñj a chom da lakaat er pleustr ?

Mogeriou savadurioù kêriadenn gozh ar Yeoded. Kalz a labour zo evit kempenn al lec'h. A-zehoù, kleier ar chapel.

Luc'hskeudennoù gant Yann-Loeiz Kabell.

beg ar Yeoded a oa bet lakaet e 1981 war listenn al lec'hioù natur gwarezet gant an departamant. Renablet e oa bet c'hoazh evel lec'h dibar gwarezet gant an departamant adalek ar bloavezh 1935 (gant an holl arouezioù-barn : lec'h, glad, istor) "evit ar chapel hag hec'h endro". Ar pezh a oa mat evit an natur n'eo ket sur e oa ken mat-se evit ar glad istorel avat rak embann a rae, hag a ra c'hoazh, mirourien al lec'hioù-se eo difennet groñs dic'harzhañ en diavaez d'an diribinoù ha pa vefe evit diskoachañ mein kozh zoken.

➤ EZHOMM BRAS D'OVER WAR-DRO GLAD AR GÊRIADENN

Abae furchadennoù diwezhañ Patrick Galliou ha Barry Cunliffe e 2002 e oa bet laosket an traoù da vezañ adperc'hennet gant an drez hag al linad tamm-ha-tamm. Gwashoc'h c'hoazh, hervez Andre-Yvon n'eo ket bet lakaet war wel nag ar furcha-

dennoù-se nag istor ar Yeoded biskoazh, na gant ar melestradurioù lec'hel na gant hini an touristerezh, evel pa vije ul lec'h natur nemetken. Erru e oa poent reiñ plas d'ar glad ha d'an istor eta hag ober brud dezhe. Stad ar chapel a deue da vezañ divalav war ar marc'had : dour en em silet, bigi bihan benniget ha koadajoù all breinet, taolenoù ha traoù all aet da get... Hag a-benn talañ ouzh an trubuilhoù-se n'eus bet evit c'hoazh tamm raktres ebet evit merañ al lec'hienn eme prezidant ar gevredigezh.

➤ KALZ TRAOÙ BOULC'HET ABAOE DAOU VLOAZ

E-pad daou vloaz eo bet dic'harzhet hag adlakaet war wel mogeriou kozh ha savadurioù all gant asant melestradur an departamant, evel tiez kozh an Treizh pe ar Pachez (Le Passage e galleg). Ar re diwezhañ-se a oa kazi ankouaet gant tud ar Yeoded o-unan, abalamour ma oa bet prevesaet an hentig a gase dezhe. Tizhet

eo bet gant an hent-bale nevez avat, a-hed al Leger. Skoret eo bet an dismantrou ivez gant ar skipailh daoust m'int kelc'hiet tost gant ar struj bepred diwar urzh mirourien al lec'h gwarezet. Tammoù tiez all a seblant koach-digoach c'hoazh koulskoude... hag an aoglennoù-lin bet kavet endro. Hervez Andre-Yvon e oa ur gwir gêriadenn el lec'h-se, bet savet evit aesaat monedone ar birc'hirined niverusoc'h-niverusañ er 17^{vet} kantved. Labourioù ar chapel zo bet boulc'het mat ivez. Stanket toulloù an dour-sil da gentañ hag echu an doenn nevez bremañ. Adkempennet eo bet tour ar c'hleier hag an diabarzh ivez, betek an tredan zo bet renevezet hervez ar reolenn. Chom a ra ar gwerennoù da echuiñ hag ar pezhioù arrebeuri da dresañ, ar bigi hag ar bannieloù da adkempenn. Ur goulenn donezonoù zo bet savet gant skoazell Font ar Glad¹ ivez e miz Kerzu 2016. A-hend-all ne gonter ket ar gouelioù, ar prezegennoù hag an abadennoù aozet er

Dismantrou milinoù a-hed al Leger, en Treizh (pe Pachez), diskoachet ha naetaet diwar intrudu izili Bugale ar Yeoded.

chapel ken hep ankouaet ar predoù e ti Mari Glazioù (e-kichen Dor Roman ar Porzh e miz Gouere, da skouer). Kenlabourat a ra Bugale ar Yeoded gant kevredigezhioù all ivez. Kemer a reont perzh e "Troiad ar Chapelioù" aozet gant Ofis Sevenadurel Kêr Plistin, abaoe bloaz e kempenn hag e tigor hentoù-bale gant tud an *Association de Sauvegarde du Patrimoine de Ploulec'h* (ASPP), baleadennoù a ginnig e-kerzh an hañv hag e-pad devezh ar glad gant skoazell an *Association pour la Recherche et la Sauvegarde des Sites Archéologiques du Trégor* (ARSSAT), he me 'oar-me. Embann a reont plegfollennoù ha paperioù brudañ all a vez klasket reiñ un tamm plas d'ar brezhoneg enne. Kant ezel zo, an hanter anezhe tud zo o chom er Yeoded e-pad ar bloaz. Un drederenn anezhe zo perc'henn war un ti er gêriadenn hag ar peurrest anezhe pe dost zo Yeodediz a-orin hag a zo o chom e lec'h all. Digor e chom an nor d' ar re all ivez evel-just.

➤ RAKTRESOÙ A-VIL-VERN

Niverus eo raktresoù ha soñjoù all Bugale ar Yeoded ! Da gentañ emaint o prientiñ an teuliad evit bezañ ezel eus ar gevredigezh Porzhioù talvoudus o glad². Ar gevredigezh-se, a oa bet savet e 2011 e Penn-ar-Bed diwar atiz "Arsellva Glad Sevenadurel ar Porzhioù" Skol-veur Kornôg Breizh, da vodañ nerzhioù ha soñjoù an holl evit adsevel ar pezh na oa ket da vezañ dilezet. Aze e vo kavet skoazell buanoc'h pa vez dav klemm nouspet gwec'h ha gortoz pell asant ha bolontez vat ar melestradurioù lec'hel. Gant kuzul-kêr Ploulec'h e vez roet 225 euro d'ar gevredigezh betek-henn met paeet eo bet gante, dav eo anzav, ul lodenn eus al labourioù. Eil prantad kempenn ar stern-aoter (e-tro 100 000 euro) a chom d'ober ha trede prantad hini an arrebeuri "bihan" : bannieloù, bigi bihan, kaelioù (e-tro 4 000 euro evit ar re-se nemetken)... Chom a raio taolenoù hent ar groaz da

adaozañ, div anezhe da adkavout pe da adober penn-da-benn. En hañv-mañ ez eus bet div brezegenn vras er chapel : unan gant Gi Prijant diwar-benn istor arvor Treger hag un eil gant Jean-Jacques Monnier diwar-benn istor ar Yeoded. Klasket e vo gwelet gant mirourien Tachennoù natur kizidik³ an departamant penaos tennañ splot diwar an endro evit talvoudekaat ar glad istorel hep koach anezhañ. Ha kizidikaet e vo an holl evit boulc'hañ furchadennoù all hag hunvreal en ur Yeoded en he aez en-dro.

Yann-Loeiz Kabell

1. Font ar Glad : *Fondation du Patrimoine* e galleg.
2. Porzhioù talvoudus o glad : *Ports d'intérêt patrimonial* e galleg, kevredigezh savet e 2011.
3. Tachennoù natur kizidik : *espaces naturels sensibles* e galleg.

Evit gouzout hiroc'h :

Le Yaudet, 8000 ans d'histoire : film gant Jean-Jacques Monnier, Olivier Caillebot ha Laurent Chapron. Sellet ouzh ar film a c'heller ober dre lec'hienn BCD Sevenadurioù : <http://bcd.bzh/becedia/fr/le-yaudet-8000-ans-dhistoire>